

PE MARGINEA ROMANULUI «PRZEDWIOŚNIE» DE STEFAN ŻEROMSKI¹

Stefan Żeromski (1864—1925) reprezintă în literatura polonă un moment de culme a creației de după anii 1890. Istoria și critica polonă îl consideră chiar un realist mai de seamă decît Władysław Reymont, autorul celebrului roman — epopee a țărănimii polone, *Chłopi* («Țăranii»), premiat în 1925 cu premiul Nobel.

În operele sale de început, Żeromski descrie viața grea a țărănimii (*Zmierzch* (Amurgul), *Zapomnienie* (Uitare), căreia îi opune parazitismul nobilimii. Creînd personaje pozitive din lumea intelectuală (*Silaczka* (Atleta), *Promień* (Raza)) acestea pier însă în lupta izolată pe care o duc. În *Doktor Piotr* autorul supune unei aspre critici exploatarea capitalistă. Romanele *Szybyłowe prace* («Munca zadarnică»), *Ludzie bezdomni* («Oameni fără casă») și *Popioły* («Cenușa») i-au adus lui Żeromski renumele unui mare scriitor. Doctorul Judym, personajul principal din *Ludzie bezdomni* renunță la fericirea personală, pentru ca nimic să nu-l îndepărteze de munca plină de sacrificii, pentru îmbunătățirea soartei muncitorilor. La sfîrșitul romanului silueta singuratecă a lui Judym reprezintă ineficacitatea luptei izolate de mase și necesitatea căutării drumurilor noi.

După 1905, Żeromski a scris o serie de opere literare, dintre care amintim *Duma o hetmanie* («Elegie despre hatman»), *Slowo o Bandosie* («Cuvînt despre Bandos»), *Róża* («Trandafirul»), *Sulkowski*, *Uroda Życia* («Frumusețea vieții»), *Wierna rzeka* («Rîul credincios»), triologia *Walka z szatanem* («Lupta cu diavolul»), ai căror eroi rămîn niște visători.

În romanul *Przedwiośnie* («În ajunul primăverii»), Stefan Żeromski condamnă Polonia contemporană pentru că nu a realizat, o dată cu cîștigarea independenței, lichidarea nedreptății sociale. Cu un puternic realism este zugrăvită viața țăranilor fără pămînt, a sărăcimii evreiești și teroarea regimului polițist. Acest roman pune pentru prima oară problema răsturnării cu forța a orînduirii existente, — fapt care a stîrnit cele mai vii discuții ce s-au purtat vreodată în literatura polonă în jurul unei opere literare. Criticul polon Henryk Markiewicz, în studiul său asupra acestui roman, ne dezvăluie următoarele: revista burgheză liberală *Wiadomości Literackie* a încercat să golească romanul de întregul său conținut social, prezentîndu-l numai ca pe o operă de «o înaltă valoare artistică». Alte cercuri de dreapta au interpretat acest roman ca un avertisment împotriva comunismului. Cercurile clericale i-au cerut cu tărie lui Stefan Żeromski să rupă definitiv cu concepțiile, pe baza cărora și-a creat romanul și să scrie altul, antisemit. În fața atacurilor organizate ale reacțiunii, Żeromski într-un articol de răspuns își renegă orice simpatie pentru comunism. Dar cînd presa clericală i-a cerut să scrie o a doua parte a romanului în acest spirit, Stefan Żeromski are alte planuri: «această a doua parte va fi istoria victoriei lui Baryka și a celor mulți, în fruntea cărora a pornit spre Belvedere.»

¹ Comunicare prezentată la cercul științific al catedrei de slavistică, în martie 1956.

Pe de altă parte, din amintirile acelor ani, reiese că *Przedwiośnie* a făcut asupra cititorilor impresii puternice. Romanul a devenit unul din izvoarele curentului revoluționar al literaturii secolului al XX-lea. Ecourile acestuia pot fi auzite în versurile lui Władysław Broniewski ca *Róża*, sau *Do tawarzyszy broni*. Leon Kruczkowski scrie în 1925 o operă cu titlul: *Cezary Baryka elegia na śmierć Stefana Żeromskiego*².

Critica literară de azi, care s-a ocupat îndeaproape de *Przedwiośnie* (Ewa Korzeniewska, Henryk Markiewicz, Ryszard Matuszewski) merge pe aceeași linie de aprecieri a puternicei forțe mobilizatoare a romanului. Când este însă vorba de eroul principal, Cezary Baryka, acestuia i se găsesc așa de puține calități, încât se poate pune întrebarea dacă puternica forță mobilizatoare a romanului se datorește numai valorii sale documentare? Credem că nu și vom încerca să dovedim acest lucru.

Înainte însă de a intra în analiza faptelor, vom reda pe scurt cuprinsul romanului:

În prima parte, acțiunea se desfășoară în Rusia anilor premergători primului război mondial și Mării Revoluții Socialiste din Octombrie. Figura centrală, în jurul căreia se împletește întreaga acțiune, este Cezary Baryka. Viața acestuia este urmărită pas cu pas. Părinții săi, polonezi de origine, se stabilesc la Bacu, în Rusia, unde reușesc să-și creeze o foarte bună situație materială. Războiul însă îl răpește pe tatăl familiei pentru multă vreme. Cezary, scăpat din chingile unei educații austere, lasă friu liber firii sale independente, dornic să cunoască viața din plin. În scurtă vreme Cezary vine în contact cu mișcarea revoluționară muncitorească, devenind un adept credincios al acesteia.

După anii grei ai războiului și Revoluției apare tatăl, Seweryn, care-l smulge pe tânărul Cezary din focul muncii de reconstrucție, pentru a-l duce în Polonia, țară pe care Cezary n-o cunoștea și de care nu-l lega nimic. Pe drum, tatăl său moare și tânărul Cezary ajunge singur în Polonia. Aici, din cauza ideilor sale politice, este privit ca un bolșevic. După ce se înscrie la facultatea de medicină din Varșovia participă, pentru scurtă vreme, împreună cu ceilalți studenți, la conflictul armat din 1920 împotriva Statului Sovietic. La sfârșitul acestei acțiuni, Cezary primește invitația unui coleg, pe care-l salvase de la moarte, de a merge cu el acasă, la țară. Acolo se îndrăgostește de o văduvă din înalta societate, care în scurtă vreme îl înșală. Dezgustat de acest lucru, tânărul Cezary se reîntoarce la Varșovia pentru a-și relua studiile. Romanul se sfârșește cu intrarea lui Cezary în rândurile mișcării muncitorești poloneze și cu participarea lui la grandioasa demonstrație a muncitorilor, care iau cu asalt palatul prezidențial «Belvedere».

Romanul — scris în septembrie 1924 și publicat în 1925 adică, puțin timp înainte de moartea autorului — oglindește frământările sociale din Polonia în anii de după primul război mondial. Unele evenimente, datele în legătură cu teroarea dezlănțuită asupra luptătorilor comuniști sînt transpunerea unor fapte reale, a căror autenticitate a fost stabilită de Henryk Markiewicz.³ Alte fapte sînt redată însă prin prisma vederilor clasei burgheze al căror reprezentant a fost Żeromski. De pildă, Revoluția Socialistă din Octombrie e prezentată ca o dezlănțuire a furiei maselor, care amenință să distrugă civilizația, iar foametea și haosul economic din jurul anilor 1917 sînt înfățișate ca rezultate ale revoluției, ș.a.

Mergîndu-se prea departe pe urmele intențiilor și concepțiilor autorului, poziția eroului principal din momentul în care planul acțiunii se mută în Polonia poate fi interpretată greșit.

Pentru a lămuri punctul nostru de vedere în această problemă, este necesar să pătrundem, în prealabil, în viața eroului din perioada evenimentelor revoluționare, pînă la plecarea sa din Rusia.

² Henryk Markiewicz, «O Przedwiośniu» Żeromskiego, din lucrarea colectivă Stefan Żeromski, editată de „Institutul pentru cercetări literare”, Varșovia, 1951, p. 351—352. Traducerea ne aparține.

³ Ibidem, p. 332.

Acolo Cezary lua parte la mitingurile și adunările revoluționarilor și « totul... — spune Stefan Żeromski — totul era parcă scos din interiorul său, din capul său. Aceasta era chiar esența lucrurilor. Cînd se întorcea acasă, repeta totul mamei sale. Vorbea cu bucuria, cu însofletea descoperitorului, a celui care, în sfîrșit, și-a găsit calea pe care o căutase! »⁴

Și într-adevăr, atitudinea pe care Cezary o are în această perioadă este aceea a unui om convins că schimbările adînci, săvîrșite de mersul revoluției, sînt făcute în numele unei cauze mărețe, drepte. Mama însă nu înțelegea nimic din cele ce se petreceau în jurul ei. De aceea, cînd se împotriva părerilor, pe care tînărul Cezary le rostea cu înflăcărare, acesta... « se enerva, o mustra că nu poate înțelege nimic din lucruri atît de clare, de simple și de drepte. »⁵ Cînd mama a început să se ocupe ea însăși de gospodărie, Cezary îi spunea că nu trebuie să se rușineze de acest lucru, pentru că « au venit timpuri noi, comuniste, și iată că toți trebuie să muncească. Cine nu muncește, acela nu mîncă » — îi explica el.⁶

Foametea și lipsurile provocate de războiul civil și de forțele dușmănoase ale revoluției erau considerate de Cezary ca trecătoare. El continua să rămînă un optimist: « Jînduia după pline și după fructe, dar îl liniștea gîndul că revoluția va lichida aceste lipsuri de moment. »⁷ Linia pe care merge, în continuare, Cezary se vede și din discuția cu tatăl său asupra răului social. Concepției religioase a tatălui că « nici celui mai mare rău nu trebuie să te împotrivesți cu forța », Cezary opune pe aceea a oamenilor luminați: « Astea sînt povești învechite... dacă eu văd că unul jefuiește bunurile adunate prin munca a mii de oameni — să nu mă împotrivesc? »⁸

Pentru Cezary schimbările care se petreceau în jurul său aveau o valoare deosebită. El dorea sincer să participe alături de milioanele de oameni la marea muncă de construire a lumii noi. Sinceritatea lui se vede și din faptul că ar fi voit să rămînă în focul luptei și muncii din Uniunea Sovietică: « Cît dorea să se despartă de tatăl său, să-l trimită singur în lumea aceea necunoscută, în Polonia basmelor, iar el să rămînă aici printre cei înțelepți și puternici. Cît ar dori să pună și el umărul la munca de stîrpire a vechii hoții. »⁹

Față de aceste convingeri, atributul de « bolșevic » pe care i-l dau polonezii lui Cezary, îl merită pe deplin.

În legătură cu comportarea ulterioară a eroului, criticul Ewa Korzeniewska scrie clar: « După venirea în țară, Cezary încetează să mai simpatizeze comunismul, pentru că în 1920 ia parte la acțiunea intervenționistă împotriva Rusiei Sovietice, pentru că se împrietenește cu un fiu de moșier și se îndrăgostește de o moșiereasă. »¹⁰

Să discutăm pe rînd aceste argumente pe care Ewa Korzeniewska își sprijină concluziile.

Intrarea lui Cezary într-un război nedrept este o acțiune neașteptată. Spun aceasta, pentru că e curios cum autorul îl pune pe erou să facă o întoarcere de 180° în atitudinea sa într-un timp foarte scurt. De cînd pune piciorul pe pămînt polon și pînă cînd ia arma-n mînă, pentru a o îndrepta împotriva sovieticilor, nu mai trece prin nici o altă situație menită să-i clatine convingerile politice. Contactul cu mizeria localităților prin care a trecut de la graniță pînă la Varșovia în nici un caz nu putea să aibă acest rezultat. Iată ce spune Żeromski despre această problemă: « A izbucnit războiul cu bolșevicii. Cezary a intrat în armată, ca toți colegii lui de facultate. Nu ardea de entuziasmul bătăliei și nici în fundul sufletului nu dorea să lupte împotriva sovie-

⁴ Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*, Varșovia, 1952, p. 33.

⁵ *Ibidem*, p. 33.

⁶ *Ibidem*, p. 38.

⁷ *Ibidem*, p. 84.

⁸ *Ibidem*, p. 35.

⁹ *Ibidem*, p. 94.

¹⁰ Ewa Korzeniewska, *Stefan Żeromski i jego twórczość w latach 1914—1925*, în « *Zarys literatury polskiej* », Varșovia, 1952, p. 24.

telor, însă trebuia să ia parte la această acțiune lipsită de glorie. » Mai departe Żeromski precizează: « Războiul dintre Polonia și Rusia Sovietică, al cărui scop era micșorarea teritoriilor pe care se afla puterea muncitorilor și țăranilor, Cezary nu-l dorea. Stătea în cumpănă la gîndul că trădează cauza muncitorească. Dar ceea ce a auzit în cafenea îl urmărea ca o adevărată ofensă. Nu voia să rămînă un simplu spectator ca domnii aceia. Chiar atunci își spusese că nu va sta să aștepte evenimentele. » ¹¹

Aceste rînduri ne dau imaginea unui om căruia nu-i place să stea deoparte așa cum fac domnii de la cafenea, protipendada orașului, ci vrea să intre în vîltoarea evenimentelor. Dar faptul că intră într-o acțiune al cărui scop este cu totul contrar convingerilor și aspirațiilor lui de pînă acum, își are o altă explicație, care ne determină să nu-l considerăm pe Cezary un renegat.

Un om nu poate să uite dintr-odată tot ceea ce a adunat în suflet cu prețul atîtor renunțări, al dăruirii de sine pentru o cauză măreață. Dacă vina ar purta-o, așa cum susține Ewa Korzeniewska (op. cit. p. 23—24), temperamentul său nestatornic, cum se face că acest element intră în joc și cu atîta vigoare abia acum? Ar fi avut cel mai bun prilej s-o facă în frămîntările din Rusia. Dece n-a trecut de la început de partea albilor, alături de care l-ar fi împins mai degrabă originea sa socială și educația de pînă atunci? Germanii nestatorniciei s-ar fi putut ivi chiar din perioada aceea, făcînd din Cezary un element nehotărît, dar nu s-a întîmplat așa. Baryka a mers pe un drum greu însă drept, pe care au pornit-o oropsii. Fără a trece cu vederea temperamentul său, care face din Cezary un personaj viu, puternic individualizat, nu trebuie însă, în interpretarea noastră, să-l exagerăm și să întărim oscilația mai mult chiar decît a făcut-o Żeromski de-a lungul romanului.

În cazul de față, motivul pentru care autorul ni-l prezintă pe Cezary purtat de evenimente pornește de la următoarea situație: Stefan Żeromski dorește cu sinceritate îndreptarea situației grele în care se afla poporul polon dar, ca reprezentant al clasei sale, rămîne în parte subjugat concepțiilor și formației sale intelectuale burgheze. Acest lucru reiese clar din simpla comparație a felului în care istoria prezintă evenimentele din perioada respectivă și felul în care sînt interpretate de Żeromski. Iată ce spune istoria: « Existența Rusiei Sovietice nu dădea pace burgheziei imperialiste din întreaga lume... Imperialiștii au hotărît s-o mai lovească odată. De data aceasta rolul principal l-au rezervat Poloniei. În primăvara anului 1920 guvernul Poloniei burgheze a primit din partea statelor imperialiste și în special din Statele Unite ajutor armat și economic. ... Luată prin surprindere, Armata Roșie a început contraofensivă... Respingînd armatele lui Piłsudski din Bielorusia și Ucraina, înainta cu repeziciune spre Varșovia... Imperialiștii apuseni se grăbeau să dea ajutor, înfricoșați de stihia revoluției victorioase din Polonia. I-a ajutat tactica trădătoare a lui Troșki și a adepților acestuia din comandamentul Armatei Roșii. În august, Armata Roșie a fost silită să se retragă. » ¹² Cît despre atitudinea poporului și a forțelor progresiste față de intervenția împotriva Uniunii Sovietice, istoria ne relatează: « Masele populare nu doreau acest război. Proletariatul polon îl înfiera cu hotărîre. Partidul Comunist Polon dezvăluia caracterul acaparator și intervenționist al războiului » (*Ibidem*, p. 267). Însă Żeromski în romanul său spune: « Mergeau toți, toți, toți ca la bal sau ca la o excursie în afara orașului » (*Przedwiośnie*, p. 117).

Pentru a sublinia și mai mult — potrivit concepției personale a lui Żeromski — caracterul de masă al acestei intervenții împotriva tinărului stat sovietic romancierul ni-l prezintă dintr-odată pe Cezary, bolșevicul, dornic de a lua parte la ea. Din acest punct de vedere, numai din acesta, se poate spune că personajul este într-adevăr nerealizat. Limitei din concepția politică

¹¹ *Ibidem*, p. 115—117.

¹² G. Missalowa — J. Schoenbrenner, *Historia Polski*, PZWS, Varșovia, 1952, p. 267—268.

a autorului îi corespunde o mare lipsă în realizarea romanului — prezentarea falsă a evenimentelor istorice din 1920 — și legată de aceasta, prezentarea neverosimilă a atitudinii unui personaj cu concepții progresiste, care poate fi apreciată pe aceeași linie cu prezentarea neverosimilă a atitudinii maselor populare față de un război de agresiune.

Alt motiv pentru care Ewa Korzeniewska susține că Cezary a încetat să simpatizeze comunismul este « prietenia sa cu un fiu de moșier ».

În scurta perioadă a acțiunilor militare se atașează de Cezary, Hipolit Wieloslawski, căruia Cezary îi salvase într-o împrejurare oarecare viața. Deci, în primul rînd, recunoștința îl apropie pe Hipolit de Cezary și, probabil, curiozitatea de a cunoaște mai bine pe acest tînăr pe care toți îl denuceau « bolșevic ». Acest interes pare natural pentru vremea anilor 1920 cînd bolșevicii uimiseră lumea prin curajul lor de a răsturna orînduirea ce păreau create pentru veșnicie. Cît despre Hipolit, acesta, după cum scrie Żeromski, « Niciodată n-a vorbit despre neamul, familia ori sentimentele sale. »¹³ Această prietenie nu rezultă dintr-o deosebită afinitate sufletească a celor doi, prietenie sub influența căreia, de exemplu, Cezary și-ar fi renegat convingerile sale. Atît de puțin atinge viața interioară, sufletească a lui Cezary, încît acesta îi ascunde lui Hipolit legăturile sale sentimentale cu Laura și nu-i destăinuiește nimic, nici cînd suferința lui era evidentă pentru cei din jur. Prietenia aceasta căutată mai ales de către Hipolit și în care Cezary nu s-a angajat prea mult, poate fi considerată ca o împrejurare oarecare de viață. Datorită acestui fapt, Cezary a reușit să cunoască și mai bine viața țăranilor de pe moșii, ceea ce va contribui la formarea imaginii reale a Poloniei și-l va pregăti pentru acțiunea finală.

Chiar și legătura de dragoste cu Laura, o văduvă moșierească, trebuie considerată tot ca una din experiențele sale de viață. Cînd Cezary își dă seama de falsitatea acestei legături, o rupe definitiv. Criticul polon H. Markiewicz consideră că, dacă relațiile dintre Laura și Cezary nu s-ar fi terminat așa cum s-au terminat, poate nu l-am fi văzut pe Cezary în fruntea demonstranților.

« dacă ultima întîlnire cu Laura s-ar fi sfîrșit cu bine, poate că nu l-am fi văzut pe Baryka în fața palatului Belvedere. »¹⁴

Oare toți nefericiții în dragoste au devenit revoluționari? Nu.

În hotărîrea finală l-au determinat pe Cezary convingerile sale revoluționare căpătate în Rusia Sovietică, convingeri verificate rînd pe rînd prin cunoașterea deplină a realității Poloniei a cărei imagine deformată, sugerată de tatăl său, îi acoperise la început ochii ca un vîl. După cum arată H. Markiewicz, Polonia caselor de sticlă despre care îi povestise Seweryn Baryka reprezenta mitul unei Polonii fericite, cu o înaltă civilizație. Dezamăgirea pe care Cezary o încearcă în fața privilegiilor pe care i-o oferă Polonia este însăși dezamăgirea lui Żeromski în fața unei Polonii independente dar imperialiste, pierderea idealurilor sociale ale scriitorului, care legase în mod mecanic visul înlăturării nedreptăților sociale, de cîștigarea independenței naționale a patriei sale. Experiența aceasta amară, pe care Cezary Baryka a adunat-o picătură cu picătură, l-a făcut să înțeleagă pînă la urmă, că ceea ce deosebește Polonia anilor 1920 de Rusia dinaintea Revoluției are mai puțină însemnătate față de asemănarea dintre ele — exploatarea cruntă — iar singura cale pe care Polonia trebuia să pornească este aceeași pe care au pornit și muncitorii din Bacu — revoluția.

Criticul Ryszard Matuszewski susține că:

« Întreaga viață a lui Cezary ne permite să considerăm hotărîrea sa ca rezultatul unei situații particulare: Żeromski ne sugerează... că nu era traică legătura sa cu ideologia luptei

¹³ Stefan Żeromski, *op. cit.*, p. 123.

¹⁴ Henryk Markiewicz, *op. cit.*, p. 348.

pentru libertate, că asupra acestei hotărâri au influențat nemulțumirile personale (pierderea Laurei). »¹⁵

Pe de altă parte, Ewa Korzeniewska spune de asemenea următoarele:

« Faptul că Żeromski n-a trecut pe poziții revoluționare, a influențat și asupra faptului că Cezary Baryka din *Przedwiośnie* nu a crescut pînă la rolul de erou pozitiv ca Pavel Vlasov din *Mama de Gorki*. . . Azi înțelegem clar că Cezary nu este un revoluționar luminat, consecvent. Uneori poate fi considerat ca simpatizant al revoluției, alteori ca dușman al ei. Faptele sale sînt neconsecvente, adesea dictate de capricii sentimentale de moment. »¹⁶

Este drept că perioada de la venirea lui Cezary în Polonia pînă la participarea sa la demonstrație este o perioadă de rezervă din partea lui Cezary Baryka, de retragere în expectivă și de șovăieli, dacă ne gîdim la participarea sa la acțiunea intervenționistă din 1920, despre care am mai vorbit.

Reflecțiile totuși pe care le făcea în timpul sederii la moșie relativ la viața țăranilor, dovedesc că vechile sale convingeri revoluționare se mențineau în sufletul său ca o forță în stare latentă:

« Ce viață de ciine duceți, țărani puternici și sănătoși! Dar va veni vremea cînd acest popor se va lumina. Lumina va năvăli prin ușile și ferestrele colibelor. » *Przedwiośnie* p. 258). În momente de tensiune ajunge la îndemnuri revoluționare: « Unii au atîtea bunuri că au făcut din ele un cult, obicei, sau lucru sfînt, iar alții atîta au cit să nu moară de foame! » Răsculați-vă țărani puternici împotriva soartei voastre de ciine! » (*Ibidem*, p. 258).

Cînd preotul Anastazy, care prețuia mai mult bunurile lumești decît pe cele sfînte, îl învinuiește pe Cezary de moartea Carolinei și încearcă să-i vorbească de conștiință, acesta îi aruncă în față atributul de « farceur ». (*Ibidem*, p. 249).

Sînt de asemenea elocvente și disputele sale aprinse cu înaltul demnitar Szymon Gajowiec, pe care, printre altele îl informează: « Acum de la comuniști învăț știința despre Polonia. » (*Ibidem*, p. 321). În focul discuției Baryka îi spune răspicat: « — Pentru ce nu dați pămînt țăranilor lipsiți de pămînt? Pentru ce persecutați în numele Poloniei pe nepolonezi? Pentru ce atîta mizerie? Pentru ce fiecare bucată de zid este înșesată de cerșetori? Pentru ce în țara aceasta copiii adună de pe stradă praful umed de cărbune spre a se încălzi puțin pe o iarnă așa de grea? » (*Ibidem*, p. 322). Cezary critică violent așa zisul plan de redresare al Poloniei pe care-l are în vedere burghezia: « Vă temeți de acțiunile mărețe. . . Mergeți în coada Europei. Aveți voi curajul lui Lenin ca să întreprindeți opere necunoscute pînă la el, să distrugeți ceea ce e vechi și să creați noul? Știți numai să scorniți minciuni, să calomniați și să pălăvrăgiți. » (*Ibidem*, p. 323).

E greu să crezi că Cezary Baryka a ajuns la o asemenea atitudine combativă numai în urma unei decepții în dragoste.

E tot atît de greu însă să-l socotim un revoluționar desăvîrșit, un erou pozitiv fără cusur. A enumera totuși calitățile, defectele, greșelile și faptele bune este o întreprindere deșartă. Evoluția psihologică a unui om viu este în funcție de mediul înconjurător. Ea nu poate fi privită neapărat ca un proces uniform, lent, pentru că nici calea vieții eroului nu este netedă. Cezary ca intelectual, prin însăși poziția sa socială, nu poate fi comparat cu eroul lui Gorki, Pavel Vlasov, muncitor călît și format în condiții deosebite.

Cu toate lipsurile sale, Cezary Baryka este un personaj convingător. Acțiunea sa finală apare cititorului cu atît mai firească:

« În primele rînduri ale mulțimii uriașe pășeau umăr lingă umăr conducătorii ei, printre care Lulek și Baryka. Baryka era în mijloc, în tunică și cu șapcă soldățească. — Cîntau. . .

¹⁵ Ryszard Matuszewski, *Twórczość Stefana Żeromskiego w latach 1914—1924*, din « *Historia literatury polskiej* », Varșovia, 1955, p. 31.

¹⁶ Ewa Korzeniewska, *op. cit.*, p. 23—24.

Cind demonstrații s-au apropiat de palatul Belvedere, a apărut deodată un detașament de infanterie, care s-a așezat de-a curmezișul străzii ca un zid cenușiu, de netrecut.

Baryka a ieșit din rîndurile muncitorilor, înaintînd singur spre zidul cenușiu al soldaților — în fruntea mulțimii. » (*Ibidem*, p. 333—334).

Aici este cheia dezlegării juste a complexului sufletesc, în care se zbate Cezary Baryka. Nu interesează atît momentele de nehotărîre, cit țelul final al acțiunii sale care exercită o influență adînc mobilizatoare asupra cititorului. Alături de critica orînduirii capitaliste a Poloniei, figura eroului în tot ce are ea mai luminos explică marea popularitate de care s-a bucurat și continuă să se bucure romanul « *Przedwiośnie* ».

Elena Deboveanu — Mălăescu

UN FENOMEN ALITERAR: LITINENI PRINȚI SI INFLUENȚA LITERATURII SIERO CROATE

În vechiul cartier Astoria în anul 1900, un grup de tineri s-au adunat într-o sală de
literatură dintr-unul din cele mai frumoase case din oraș. Ei erau tineri, frumoși, cu
un aer de nobilitate și de distincție. Ei erau tineri, frumoși, cu un aer de nobilitate și de distincție.

Se cheama că acesta era grupul de tineri care se adunau în sala de literatură dintr-unul
din cele mai frumoase case din oraș. Ei erau tineri, frumoși, cu un aer de nobilitate și de distincție.
Ei erau tineri, frumoși, cu un aer de nobilitate și de distincție. Ei erau tineri, frumoși, cu un aer de nobilitate și de distincție.

Exemplurile date sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante.
Ele sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante.

Aici este un exemplu foarte interesant. El este foarte interesant. El este foarte interesant.
El este foarte interesant. El este foarte interesant. El este foarte interesant.

Alături de aceste exemple, se pot găsi și altele. Ele sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante.

* Că motivele de ordin literar sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante.

* Numărul care conține acest articol este foarte interesant. El este foarte interesant.

* Acestea sînt exemplele care sînt foarte interesante. Ele sînt foarte interesante.

* Emil Petricu, *Rev. Trinitate*, 1933, nr. 1, p. 1.